

Stenius-Kaukonen ym.: Ehdotus laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Ehdotamme tässä lakialoitteessa luovuttavaksi eräistä joulukuussa 1992 toteutetuista työttömyysturvalain heikennyksistä. Ehdotamme, että ensikertaa työmarkkinoille tulevien karenssiaika (odotusaika) palautettaisiin kolmesta kuukaudesta kuuteen viikkoon.

Lisäksi ehdotamme, ettei lasten kotihoidon tuen perusosaa ja sisaruskorotusta eikä vammaisen, vanhuksen ja pitkäaikaissairaana kotihoidon tukea vähennetä työttömyyspäivärahasta, mistä hallituspuolueet päättivät joulukuussa 1992. Hallituksen toimesta toteutettu muutos asettaa työttöminä olevat yksinhuoltajat sekä perheet, joissa molemmat vanhemmat ovat työttöminä, kohtuuttomasti huonompaan asemaan kuin perheet, joissa molemmilla tai toisella vanhemmista on työtä.

Ehdotamme työttömyyspäivärahan hakijan yleisen viiden päivän odotusajan poistamista laista. Tämä edesauttaisi lyhyiden työsuhteiden vastaanottamista, kun työttömyys jatkuu seuraavan kalenterivuoden puolelle. Tällöin ei myöskään yli kahden viikon sairausloma aiheuttaisi uutta karenssia.

Vuoden 1993 ansiosidonnaisen työttömyyspäivärahan saajista saattaa pahimmassa tapauksessa jopa 100 000 henkilöllä tulla täyteen ansioon suhteutetun päivärahan päivien sallittu enimmäismäärä. Tämän vuoksi ehdotamme lakiin kirjoitettavaksi sellaista erityissäännöstä, jolla lisättäisiin 250 päivällä ansioon suhteutetun päivärahan 500 päivän enimmäismäärää.

Tällainen poikkeusmenettely koskisi niitä vuosina 1992—1994 työttömänä olevia, joiden ansiosidonnaisten työttömyyspäivien enimmäismäärä on jo täyttynyt tai täyttymässä. Ehdotusta perustellaan työttömyystilanteen ennätysmäisellä laajuudella ja poikkeuksellisuudella, joka aiheuttaa erittäin suuren työttömänä olevien kansalaisten ryhmän joutumisen työttömyysturvan peruspäivärahalle. Peruspäivärahan tiukan tarveharkinnan vuoksi monilla työttömillä tämä merkitsee joutumista koko työttömyysturvan ulkopuolelle, sillä puolison varsin alhaisetkin tulot leikkaavat työttömän puolison päivärahan kokonaan.

ALOITTEEN PERUSTELUT

Hallituksen yleinen talous- ja työllisyyspoliittinen linja asettaa kohtuuttomasti työttömät valtiontalouden säästötoimien maksajiksi. Valtiontalouden tilaan vedoten työttömyysturvajärjestelmää heikennetään pidentämällä karenssiaikojä ja laajentamalla työn vastaanottovelvollisuutta sekä leikkaamalla työttömyyspäivärahaa sellaisilta työttömiltä, jotka saavat lasten kotihoidon tuen perusosaa ja sisaruskorotusta.

Tämä linja on luettavissa vuoden 1992 päättyessä hyväksytyistä hallituksen esityksistä

(HE 337 ja 338/1992 vp) ja myös nyt eduskunnan käsittelyssä olevasta työttömyysturvalain muuttamista koskevasta esityksestä (HE 359/1992 vp). Vaikka työttömyysturvalain viimeimpään muutosesitykseen sisältyy eräitä säännöksiä, jotka työttömien kannalta voivat merkitä myös myönteisiä tarkennuksia työttömyysturvan saamisedellytyksiin (5 §:n 2, 5 ja 6 mom.), esitys jatkaa monilta osin työttömyysturvan selkeää ehtojen kiristämistä.

Tämän lakialoitteen tavoitteena on ensinnä-

kin esittää joulukuussa 1992 hallituksen toimesta eduskunnassa hyväksytyistä työttömyysturva-
heikennyksistä luopumista, eli ensikertaa työ-
markkinoille tulevien odotusaika tulee palauttaa
kuuteen viikkoon nykyisestä kolmesta kuukau-
desta sekä palauttaa lasten kotihoidon tuen pe-
rusosa ja sisaruskorotus niihin etuuksiin, jotka
eivät vähennä työttömyyspäivärahaa.

Näiden ehdotusten lisäksi esitämme, että ylei-
sestä viiden päivän työttömyyskorvauksen odo-
tusajasta luovuttaisiin ja että lakiin säädettäisiin
väliaikainen poikkeus ansioon suhteutetun työt-
tömyyspäivärahan 500 päivän enimmäismää-
rään niille työttömille, joiden osalta päiväraha-
päivien enimmäismäärä on tullut tai tulee täy-
teen vuosina 1992—1994.

12 §. Omavastuu aika. Tällä hetkellä laissa ole-
va yleinen, viiden päivän omavastuu aika yhtä
kalenterivuotta kohden johtaa siihen, että lyhyi-
tänkin työllistymisjaksoja ja yli kahden viikon
sairausaikaa työttömänä ollessa seuraa viiden
päivän omavastuu aika. Tämä puolestaan aset-
taa työttömille kansalaisille kynnyksen vastaan-
ottaa lyhytkestoisia töitä. Järjestelmä olisi sel-
västi joustavampi, jos yleisestä omavastuuajasta
luovuttaisiin. Näillä perusteilla ehdotamme tässä
lakialoitteessa yleisen viiden päivän omavastuu-
ajan (karenssiajan) poistamista kumoamalla
laista sen 12 §.

*13 §:n 2 mom. Ensikertaa työmarkkinoille tu-
levien odotusaika.* Joulukuussa 1992 hallitusryh-
mien ja sosiaalidemokraattien sopimuksen seu-
rauksena ensikertaa työmarkkinoille tulevien
odotusaika pidennettiin kaksinkertaiseksi eli
kuudesta viikosta kolmeksi kuukaudeksi.

Käsityksemme mukaan tällainen työttömyys-
päivärahan heikennys merkitsee ensikertaa työ-
markkinoille tulevien työttömyysturvan kohtuu-
tonta heikentämistä. Lainmuutos kasaa toi-
meentulovaikeuksia muun muassa entisestään
sellaisissa perheissä, joissa on ensikertaa työ-
markkinoille tulevia nuoria ja joissa on muitakin
työttömiä perheenjäseniä. Odotusajan pidentä-
misen hyväksyneet ovat unohtaneet työttömyy-
den aiheuttamien toimeentulovaikeuksien vaka-
vuuden ja laajuuden.

Päivärahan odotusajan pidentäminen on ly-
hytnäköistä sosiaalipolitiikkaa. Sen sijasta, että
”säästetään” ottamalla ensikertaa työmarkki-
noille tulevien taskusta laskennalliset 300 miljo-
naa markkaa, olisi tullut säätää väliaikainen laki
iäkkäiden työntekijöiden ns. luopumiseläkkees-
tä, jolla olisi joustavoitettu vanhempien työssä
olevien työntekijöiden vapaaehtoista siirtymistä

työttömyyseläkkeelle. Esitimme järjestelyn to-
teuttamista määräaikaaisesti alentamalla työttö-
myyseläkkeelle siirtymisen ikärajaa. Valiokun-
nan enemmistö kuitenkin hylkäsi esityksemme.

Perustelimme ns. työntekijän luopumiseläke-
keen käyttämistä muun muassa seuraavasti:
”Sekä olemassa olevien työpaikkojen suuntaa-
miseksi nuorille että työn aiheuttamasta rasittu-
neisuudesta kärsivien ikääntyneiden elämänti-
lanteen helpottamiseksi tulisi 55 vuotta täyttä-
neille palkansaajille luoda oma maatalousyrittä-
jien luopumiskorvausta vastaava määräaikainen
luopumisjärjestelmä ja mahdollistaa tilapäisesti
55—59-vuotiaiden työttömien siirtyminen työt-
tömyyseläkkeelle.”

Joulukuussa hyväksytyä lakia (1652/92) odo-
tusajan pidentämisestä voidaan myös arvioida
toimeentulotukijärjestelmän kustannusten kan-
nalta. Varattomat, työttömät nuoret, jotka ovat
siviilisäädyltään yksinäisiä ja täysi-ikäisiä, mutta
jotka koulunsa päätettyään eivät ole olleet aikai-
semmin työmarkkinoilla, ovat tämän odotus-
ajan pidentämisen seurauksena oikeutettuja toi-
meentulotukeen. Heidän vanhempiensa talou-
dellinen huoltovelvollisuus päättyy pääsääntöi-
sesti nuorten kansalaisten täytettyä 18 vuoden
ikärajan. Esitys tuottaa lisää nuoria kansalaisia
sosiaalivirastojen toimeentulotukiasiakkaiksi,
mikä merkitsee viime kädessä samojen julkisten
varojen jakamista toisesta luukusta.

26 §:n 2 mom. Ansioon suhteutetun päivära-
han päivien enimmäismäärään on kiireellisesti
luotava väliaikaisesti pidennys, sillä vuoden 1993
aikana lähes 100 000 työttömällä kansalaisella
on uhkana, että heillä tulee täyteen tämä enim-
mäismäärä. Heidän kohdallaan tämä merkitsee
joutumista työttömyysturvan peruspäivärahalle.
Työttömien perusturvassa puolison tulot ote-
taan hyvin tiukasti huomioon ja tämän vuoksi
useissa tapauksissa peruspäivärahalle joutumi-
nen merkitsee työttömyysturvan menettämistä
kokonaan.

27 §:n 1 mom:n 14 kohdan palauttaminen.
Emme voineet hyväksyä joulukuussa 1992 halli-
tuspuolueiden toimesta eduskunnassa hyväksyt-
tyä työttömyysturvain muutosta (HE 337/1992
vp), jolla laista kumottiin 27 §:n 1 momentin 14
kohta. Kumoaaminen johtaa siihen, että työttö-
myyspäivärahasta vähennetään lasten kotihoi-
don tukeen kuuluva perusosa ja sisaruskorotus.
Myös työvoimapolitiisessa aikuiskoulutuksessa
olevien koulutustuet on sidottu työttömyystur-
vaetuksiin. Muutoksesta seuraa automaattises-
ti, että myös kotihoidon tuen perusosa ja sisarus-

korotus vähentävät osittain 750 markkaa ylittävältä osin koulutustukea. Tätä ei haluttu ottaa huomioon lainvalmistelussa eikä sitä hyväksyttyäessä. Laki vaikuttaa kaikkein kielteisimmin yksinhuoltajiin ja perheisiin, joissa molemmat ovat työttömiä. Lainmuutos kohtelee yksinhuoltajia syrjivästi, koska se mahdollistaa avioliitossa elävän työttömän osalta kotihoidon tuen leikkauksen välttämisen siirtämällä kotihoidon tuki työssä käyvän puolison nimiin. Ehdotamme tällä lakiesityksellä luovuttavaksi tästä lain heikennyksestä.

27 a §. Joulukuussa 1992 hallituspuolueet eduskunnassa hyväksyivät työttömyysturvalain muutoksen (HE 338/1992 vp), jolla vammaisen,

vanhuksen tai pitkäaikaissairaana kotihoidon tuki vähentää työttömyyspäivärahaa täysimääräisesti. Esitimme sosiaali- ja terveystieteiden mietintöön vastalauseen, koska mielestämme omaishoitajan asemaa tulisi leikkausten sijasta parantaa, jotta tavoite vanhusten, vammaisten ja pitkäaikaissairaiden hoitamisesta avohoidon keinoin toteutuisi, milloin se inhimilliseltä näkökannalta on perusteltua. Ehdotamme tällä lakialoitteella luovuttavaksi säädetyistä heikennyksestä.

Edellä esitetyn perusteella ehdotamme,

että Eduskunta hyväksyisi seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

työttömyysturvalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 24 päivänä elokuuta 1984 annetun työttömyysturvalain (602/84) 12 §, sellaisena kuin se on osittain muutettuna 11 päivänä tammikuuta 1985 ja 27 päivänä helmikuuta 1987 annetuilla laeilla (34/85 ja 226/87),

muutetaan 13 §:n 2 momentti ja 27 a §, sellaisina kuin ne ovat 30 päivänä joulukuuta 1992 annetussa laissa (1652/92), sekä

lisätään väliaikaisesti 26 §:ään siitä 20 päivänä tammikuuta 1989 annetulla lailla (69/89) kumotun 2 momentin tilalle uusi 2 momentti ja 27 §:ään siitä 30 päivänä joulukuuta 1992 annetulla lailla (1651/92) kumotun 14 kohdan tilalle uusi 14 kohta seuraavasti:

13 §

Oikeus peruspäivärahaan

Henkilöllä, joka tulee ensimmäistä kertaa työmarkkinoille, ei ole oikeutta peruspäivärahaan kuuden viikon ajalta työvoimatoimistoon ilmoittautumisesta lukien. Edellä sanottua rajoitusta ei kuitenkaan sovelleta henkilöön, joka on tullut työnhakijaksi valmistuttuaan ammattiin oppilaitoksesta, eikä henkilöön, joka on aikaisemmin toiminut yrittäjänä ja jonka voidaan katsoa ammattitaitonsa ja tekemänsä työn huomioon ottaen olleen työmarkkinoilla ja joka on keskeyttänyt ja lopettanut yrittäjätoimintansa.

26 §

Päivärahakauden kesto

Sen estämättä, mitä 1 momentissa on säädetty

neljän peräkkäisen kalenterivuoden aikana maksettavasta enimmäismäärästä, voidaan henkilölle, jonka mainittu päivärahan enimmäismäärä tulee täyteen kalenterivuosina 1992—1994, maksaa ansioon suhteutettua päivärahaa lisäksi enintään 250 päivältä.

27 §

Sosiaalietuuksien vaikutus työttömyyspäivärahaan

Jos henkilö saa muuta kuin 5 §:ssä tarkoitettua lakisääteistä etuutta tai jos hän saa kansaneläkettä kansaneläkelain 22 §:n 2 momentin perusteella, hänen täysimääräisen peruspäivärahansa määrää tai hänelle maksettavaa ansioon suhteutettua päivärahaa vähennetään etuuden määrällä. Tällöin ei kuitenkaan seuraavia eläkeitä ja sosiaalietuuksia oteta huomioon:

14) lasten kotihoidon tuesta annetun lain mukainen perusosa ja sisaruskorotus; sekä

tekijäin eläkelain vähimmäisehtoja parempaa lisäeläkettä, hänen täysimääräisen peruspäivärahansa määrää tai hänelle maksettavaa ansioon suhteutettua päivärahaa vähennetään eläkkeen määrällä.

27 a §

Lisäeläkkeen vaikutus työttömyyspäivärahaan

Jos henkilö saa työnantajan järjestämää työn-

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

Helsingissä 5 päivänä maaliskuuta 1993

Marjatta Stenius-Kaukonen
Esko-Juhani Tennilä
Timo Laaksonen

Jarmo Wahlström
Asko Apukka
Pekka Leppänen
Outi Ojala

Juhani Vähäkangas
Esko Helle
Eila Rimmi